

Veliki je slap, uz Dubrovnik, naša najpoznatija turistička vizura. Prihranjuje se iz potoka Plitvice na čijem je izvoru vodoopskrbni sustav s početka 20. stoljeća. Vode se zbog turista u Plitvica Selu troši drastično više i slap je ljeti u opasnosti.

Nesreće turista, rekordan posjet, ravnatelji koji dolaze ili odlaze u aferama, apartmanizacija i UNESCO-ova upozorenja, bombastične su teme po kojima se Plitvička jezera spominju u javnosti. Što je, pak, u pozadini i kuda idu Plitvice, razgovaramo s donedavnim v.d., a od travnja i ravnateljem Javne ustanove Nacionalni park Plitvička jezera Anđelkom Novoselom. Broj posjetitelja od početka godine rastao je 50 posto prema lani, a Plitvice su već tada, s 15.000 dnevnih gostiju u špici, bile na rubu pucanja. Kako se spremate za ovogodišnju navalu?

Potkraj 2016. počeli smo izradu novog Plana upravljanja čiji će sastavni dio biti Akcijski plan upravljanja posjetiteljima. Plan se temelji na modelu LAC (Limits of acceptable change - granice prihvatljivih promjena) koji predviđa adaptivno upravljanje. Prema njemu, jedan od ciljeva je pozitivan doživljaj posjetitelja koji je proporcionalan s najvažnijim ciljem - očuvanjem prirode. U danima visoke posjećenosti posjetitelji sada čekaju i po nekoliko sati da bi nakratko vidjeli slapove. Doživljaj je redovito negativan, a utjecaj na prirodu značajan. Model predviđa dvadesetak mjera; korekciju cijena ljeti, prostornu i vremensku disperziju i ograničenje broja posjetitelja, organizaciju dodatnih edukativnih programa, on-line kupnju ulaznica itd. Analizirali smo i uvođenje hitnih mjera i zaključili da parcijalno rješenje može samo prouzročiti dodatne probleme. Zato smo odlučili iskoristiti ovu sezonu za detaljna istraživanja i pripremu 2018.

Kako će izgledati online prodaja ulaznica i koji je broj prihvatljiv?

Poželjan broj posjetitelja ovisi o nizu faktora i bit će poznat nakon istraživanja. Iskustveno nam se čini da bi to bilo 8000 do 9000 posjetitelja dnevno. Vjerujemo da će potpuni prijelaz na on-line prodaju ulaznica biti velik korak. Ulazak će biti ograničen na pola sata odabranog vremena, a izlazak proizvoljan. To će spriječiti čekanja na ulaznice, brodove, panoramska vozila i zastoje na stazama. Posjetiteljima želimo osigurati kvalitetan doživljaj. Sadašnje stanje možemo usporediti s kazalištem s tristo sjedećih mjesta za koje se prodaje 2000 ulaznica...

Lani ste upozoravali da ljudi silaze sa staza, uništavaju sedru, neki se pokušaju i okupati... To i nije čudno budući da se o Parku s 1,4 milijuna posjetitelja brine samo devet čuvara. Zapošljavamo na temelju Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu čiji je dio sistematizacija radnih mjesta. Svaka izmjena složena je i uključuje suglasnost našeg Upravnog vijeća i resornog ministarstva. Lani smo zatražili povećanje broja čuvara i postupak je u tijeku. Uspostavili smo i izvrsnu suradnju s Policijskom postajom u Korenici i Policijskom upravom naše

županije. Rezultat je povratak Policijske ispostave u NP koja je ukinuta 90-ih. Međutim, povećanje broja čuvara prirode nije uvijek rješenje. U danima visoke posjećenosti ni oni se ne mogu probiti kroz gužvu do mjesta gdje posjetitelji krše propise. Za učinkovit nadzor u svakom se slučaju mora smanjiti broj posjetitelja.

Plitvicama zasad ne prijete skidanje s liste zaštićene svjetske baštine unatoč zaključku predstavnika UNESCO-a o prekomjernoj gradnji i broju posjetitelja. No, nakon posjeta u veljači izdali su deset preporuka i stav da, ako se to ne prihvati, da bi Odbor svjetske baštine 2018. Plitvice trebao staviti na Popis svjetske baštine u opasnosti. Što su naložili?

Traže jačanje međuresorne suradnje s ciljem kreiranja proaktivne politike zaštite Plitvičkih jezera i sedrenih barijera, izradu strateške procjene prostornog plana prema Konvenciji o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine, izradu Akcijskog plana upravljanja posjetiteljima, strog nadzor kvalitete voda; izradu prometne studije radi premještanja tranzitnog prometa izvan parka, dovršetak plana upravljanja, poticanje lokalne ekopoljoprivrede i dovršetak izrade akcijskog plana očuvanja NP Plitvička jezera. Javna ustanova na mnogim stvarima već intenzivno radi.

Nacionalni je park nemoćan kad je u pitanju gradnja otkad nema utjecaja na izdavanje građevinskih dozvola, možete li reći kojih je razmjera apartmanizacija?

Nakon posjeta misije za reaktivni monitoring UNESCO-a u veljači 2017. izdavanje građevinskih dozvola za područje Nacionalnog parka je, na žalost, intenzivirano. Samo od veljače do kraja travnja 2017. u postupku je izdavanja približno isti broj dozvola kao što ih je izdano u prethodne tri godine.

Od moratorija na gradnju, što je zagovarao bivši ministar zaštite okoliša, nema ništa?

Na žalost ništa, premda je moratorij jedina mjera koja može zaustaviti prekomjernu gradnju na području Parka. Izmjena Prostornog plana lošije je rješenje, potrajala bi godinama, a gradnja bi se nastavila...

Zbog turizma u Plitvica Selu Veliki slap bi mogao presušiti...

Veliki slap sa Sastavcima jedna od dvije najpoznatije turističke vizure RH. Druga je Dubrovnik. Prihranjuje se iz potoka Plitvice na čijem je izvoru vodoopskrbni sustav s početka dvadesetog stoljeća. Potrošnja vode drastično je povećana u Plitvica Selu gdje se bilježi rast broja noćenja sa 600 u 2009. na 12. 500 u 2016. Da, radi toga je moguće da u sušnim ljetnim mjesecima Veliki slap presuši. Zato je prije rata i bilo predviđeno da se dio tog sela premjesti izvan slijeva jezera.

Plitvice bi morale biti mjesto gdje će gosti ostajati dulje od nekoliko sati, čime ih možete zadržati?

Na žalost, Nacionalni park Plitvička jezera odavno je mjesto masovnog i tranzitnog turizma.

Transformacija u područje stacionarnog i održivog posjećivanja jednostavno se mora dogoditi ako ga želimo očuvati. To je cilj marketinške strategije, na kojoj radimo, a plan je uključiti i NP Sjeverni Velebit, PP Velebit, Baraćeve špilje, Špiljski park Grabovaču i NP Paklenica. Promovirali bismo ne samo Plitvička jezera već i Liku. Hoteli nisu u lošem stanju, no, istina je, usluga se mora dići na razinu ambijenta. Nedavno smo pokrenuli projekt obnove hotela Plitvice i Jezera. Javna ustanova može sama obnoviti i održavati svoju infrastrukturu koja je godinama iz nepoznatog razloga zapuštena. To je nužno jer je hotelski i ugostiteljski sektor izvor prihoda za lokalno stanovništvo.

Privatizacija hotela i restorana često se aktualizira, što mislite o tome i može li se NP, s 274 milijuna kuna prihoda godišnje, sam upustiti u modernizaciju?

Park ima snage sam pokrenuti zamašnjak održivog razvoja Like i spreman je demonstrirati da država može biti dobar gospodar. Hotelijerstvo i ugostiteljstvo može biti važan dio sustava zaštite prirode. Ali, nositelj, čiji je prioritet javni interes a ne profit, mora ostati pod okriljem Javne ustanove.

Vama nije strana ni ideja o otkupu okolnog zemljišta kako bi se proširilo zaštićeno područje, što je bilo aktualno i prije rata?

Otkup nekretnina jedno je od temeljnih načina upravljanja zaštićenom prirodom, što ističe i misija UNESCO-a. Zato u Zakonu o zaštiti prirode i postoji institucija prava prvokupa. Prema njoj svaki prodavatelj nekretnine u zaštićenom području dužan ju je ponuditi prvo RH, čije interese zastupaju Ministarstvo državne imovine i mi. Da je Javna ustanova koristila to pravo i u proteklih dvadeset godina otkupila nekretnine na područjima strateški važnim za zaštitu prirode, vjerojatno danas ne bi bili suočeni s tolikim izazovima.

Plitvice su nekad bile hvaljeni primjer zbog zaokružene ponude; ono što se nudilo i prodavalo proizveli su lokalni poljoprivrednici i stočari, a sad se 900 tone hrane godišnje nabavlja sa svih strana, čak i iz Čilea.

U vremenu kada su građeni, hoteli i ugostiteljski objekti imali su iznimno važnu razvojnu ulogu za lokalnu zajednicu. U Parku je čak bila zaposlena osoba koja je imala isključivu zadaću svakodnevno obilaziti seoska imanja i na pragu otkupljivati poljoprivredne proizvode. Park je time stekao gotovo svjetsku reputaciju zaštićenog područja s naprednim modelom održivog razvitka. Današnji civilizacijski standardi priječe doslovni povratak na takav model, no moramo se vratiti održivom razvoju kroz otkup i plasman organskih poljoprivrednih proizvoda i autentične gastroponude. Time se ne stvara samo kvalitetna ponuda već se potiče lokalna proizvodnja koja je u Lici, kao i u cijeloj Hrvatskoj, odumire. Zato pokrećemo projekt "Agroevolucija Plitvičkih jezera" s dva cilja: izradom modela ekološke poljoprivredne proizvodnje i stvaranjem brenda ekoloških poljoprivrednih proizvoda s geografskim

porijeklom.

Plitvice su neprocjenjivi dragulj po kojem se Hrvatsku prepoznaje u svijetu pa nije jasno zašto odbijate promotivna snimanja poput nedavno 13 misica?

Plitvička jezera zaštićena su prirodna vrijednost najviše razine i jedino prirodno dobro RH na listi svjetske baštine UNESCO-a, što znači da turizam i promocija moraju biti u funkciji zaštite prirode. Dakle, možemo govoriti o promocije bioraznolikosti, prirodnih vizura i edukacije posjetitelja. Neprihvatljivo je da naš nacionalni ponos bude kulisa za komercijalnu promociju proizvoda ili usluga koje nemaju nikakve veze sa zaštitom prirode.

Više bivših ravnatelja otišlo je uz afere, a s nekima je posla imao i USKOK... Ide li im na dušu i svojevrsna stagnacija Plitvica?

Svjedoci smo da se od Domovinskog rata infrastruktura sustavno zapuštala. Jedine ozbiljnije investicije dogodile su se devedesetih kada je u obnovu hotela uloženo nevjerojatnih 50 milijuna njemačkih maraka i kasnije još 35 milijuna kuna da bi imali hotele s dvije, tj. tri zvjezdice?! Posljednje dvije godine krenuli smo u sustavno projektiranje i obnovu cjelokupne infrastrukture.

Vas prati priča da ste, dolaskom na vlast Kukuriku koalicije, izabrani u Upravno vijeće Parka kao SDP-ov vijećnik iz Rakovica, gdje ste navodno bili fiktivno prijavljeni... Gdje stvarno živite?

U naselju Mukinje na Plitvičkim jezerima.

Koliko se politika upleće u upravljanje Nacionalnim parkom?

Na žalost, duboko je ukorijenjena u upravljanje. Postavlja se kao imperativ, što je pogrešno. Drastičan primjer nerazumijevanja je uništavanje pet jezera u kanjonu Korane probijem sedrenih barijera...

Na natječaju za stručnog voditelja pobijedili ste dok ste bili član Upravnog vijeća. Nisam vidjela da ste ikad odgovorili na optužbe kako ste sami sebe birali.

Točno je da sam bio član Upravnog vijeća kada sam se kandidirao za stručnog voditelja. No na početku sjednice, na kojoj se o tome odlučivalo, zatražio sam izuzeće zbog sukoba interesa i nakon toga napustio sjednicu. Dakle, netočno je da sam "sam sebe birao".

U Parku se prodaje vaš promotivni film "Plitvička jezera-put vode" iz 2008., koji su Plitvice subvencionirale sa 184.000 kuna, a vama ide 70 posto prihoda od prodaje. Koja je tu računica za NP?

Taj dokumentarni film snimio sam u vrijeme kada nisam bio djelatnik Javne ustanove.

Odobrena mi je subvencija za film čija je produkcije bila višestruko skuplja. Film je na dva svjetska festivala dokumentarnog filma ušao u užu konkurenciju što je uspjeh i potvrda da se ne radi o prijevari, kako se često prikazuje, već o uspješnom projektu. Film je producirana na

DVD-u i prodavan u suvenirnicama JU po 110 kuna do svibnja 2016. kada sam imenovan v.d. ravnateljem. Tada sam tražio da se ugovor raskine zbog možebitnog sukoba interesa.

Mnogi vam nisu oprostili rječnik kojim ste kritizirali pobjednicu natječaja GIS Day 2012., srednjoškolku, i njezin rad karte Plitvičkih jezera. Na Facebooku ste napisali da se radi o smeću od karte... Žalite li zbog toga?

Naravno da mi je žao. Čovjek katkad u afektu napiše ili kaže stvari koje nisu primjerene.

Izvor: vecernji